

Sygn. akt I ACa 1015/17

I ACz 972/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 marca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Ewa Jastrzębska
Sędziowie :	SA Lucyna Świdorska-Pilis (spr.) SO del. Tomasz Tatarczyk
Protokolant :	Agnieszka Szymocha

po rozpoznaniu w dniu 28 marca 2018 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa Z. P. (1) i Z. D.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 21 czerwca 2017 r., sygn. akt I C 281/16

oraz zażalenia pozwanej na rozstrzygnięcie o kosztach zawarte w punkcie 2. tego wyroku

- 1) oddala apelację;
- 2) oddala zażalenie;
- 3) nie obciąża powodów kosztami postępowania apelacyjnego.

SSO del. Tomasz Tatarczyk	SSA Ewa Jastrzębska	SSA Lucyna Świdorska-Pilis
---------------------------	---------------------	----------------------------

I ACa 1015)17 I ACz 972/17

UZASADNIENIE

Powodowie Z. P. (1) i Z. D. początkowo wnosili o zasądzenie od pozwanej (...) SA w W. kwot po 200 000 zł na rzecz każdego z powodów wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia wniesienia powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu powodowie wskazywali, że dniu 12 kwietnia 2016 r. powód jechał wraz z opiekunem Z. D. pociągiem pendolino do W.. Wykupił bilet ze specjalnym przeznaczeniem dla osób niepełnosprawnych, lecz wejście do pociągu nie było przystosowane do przewozu takich osób. W związku z tym pracownicy musieli wnosić wózek przez drzwi. Zdaniem powoda, pozwana naraziła jego oraz opiekuna na stres i utratę zdrowia, co stanowi przesłankę żądania zadośćuczynienia zgodnie z art. 445 kc i 448 kc.

Pismem procesowym z dnia 6 września 2016 r. powodowie rozszerzyli powództwo, wnosząc o zasądzenie na rzecz każdego z nich kwot łącznie po 400 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pisma rozszerzającego powództwo powodowie wskazywali, że w dniu 5 września 2016 r. powód Z. P. (1) jechał wraz z opiekunem Z. D. pociągiem P. do W., celem uczestnictwa w bardzo ważnej rozprawie w Sądzie Okręgowym (...) w W.. Powód ponownie zakupił bilet z specjalnym przeznaczeniem dla osób niepełnosprawnych. Jednakże i w tym wypadku nie zadziałała specjalna platforma dla niepełnosprawnych i ponownie pracownicy wnosili wózek do pociągu.

Kolejnym pismem z dnia 12 czerwca 2017 r. Z. P. (1) wniósł o zasądzenie kwoty 600 000 zł. Jak wskazał, pozwana w dalszym ciągu nie naprawiła windy do przewozu osób niepełnosprawnych.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie kosztów procesu.

Pozwana zarzucała, że na stacji w C. kierownik pociągu próbował uruchomić windę przeznaczoną dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, w celu umożliwienia Z. P. (2) wjazdu na pokład pociągu. Podczas próby uruchomienia okazało się, że winda jest niesprawna. W związku z powyższym kierownik pociągu zaproponował powodowi wniesienie jego osoby wraz z wózkiem przez pracowników pozwanej, na co uzyskał zgodę. Cała sytuacja miała miejsce w przeciągu kilku minut, w czasie których nie doszło do jakiegokolwiek uszkodzenia ciała czy też mienia powoda i jego towarzysza. W związku z zaistniałymi problemami technicznymi, kierownik pociągu zgłosił powstałą usterkę techniczną do właściwej komórki organizacyjnej pozwanej Spółki, a także podjął starania w celu zapewnienia powodowi możliwości opuszczenia pociągu na stacji końcowej.

Pozwana zakwestionowała powództwo zarówno co do zasady, jak co do wysokości. Ponadto podniosła, że do występowania z żądaniem ochrony dóbr osobistych uprawniona jest jedynie osoba bezpośrednio dotknięta naruszeniem, a więc osoba, której dobra prawnie chronione zostały bezpośrednio naruszone działaniem sprawcy. Fragmenty pozwu dotyczące narażenia na rozstrój zdrowia dotyczą wyłącznie Z. P. (1). Jediną wzmianką o Z. D. pojawia się w kontekście wspólnego podróżowania z powodem w charakterze opiekuna.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Częstochowie oddalił powództwo oraz nie obciążył powodów kosztami procesu.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że powód Z. P. (1) wraz ze swoim opiekunem Z. D. w dniu 12 kwietnia 2016 r. podróżował pociągiem, należącym do (...) SA w W., do W. celem odbycia wizyty w klinice medycznej. Z. P. (1) wykupił bilet dla osoby poruszającej się na wózku inwalidzkim w klasie 2 oraz bilet dla Z. D.. W trakcie wsiadania do pociągu okazało się, że z uwagi na usterkę techniczną, winda do obsługi pasażerów niepełnosprawnych nie działała. W związku z tym zdarzeniem kierownik pociągu wraz z konduktorem oraz dwójką pracowników ochrony wnieśli powoda Z. P. (1) do pociągu, na co powód wyraził zgodę. W W. Z. P. (1) przy wsiadaniu z pociągu skorzystał ze specjalnej platformy.

Następnie w dniu 5 września 2016 r. powód Z. P. (1) wraz ze swoim opiekunem Z. D. odbył kolejną podróż pociągiem należącym do (...) SA w W. do W., celem uczestnictwa w rozprawie przed Sądem Okręgowym (...) w W. w sprawie o sygn. akt I C 269/16 z powództwa Z. P. (1) przeciwko (...) SA z siedzibą w W.. Z. P. (1) również wykupił bilet dla osoby poruszającej się na wózku inwalidzkim w klasie 2 oraz bilet dla Z. D.. I tym razem nie zadziałała specjalna platforma dla wsiadania do pociągu osób niepełnosprawnych.

Pismem z dnia 15 lutego 2017 roku (...) SA w W. odmówiła powodom przyznania odszkodowania w związku ze zgłoszonymi przez Z. P. (1) i Z. D. roszczeniami powstałymi na skutek zdarzenia z dnia 12 kwietnia 2016 r. Ubezpieczyciel wskazał, że zarówno analiza przebiegu zdarzenia, jak i okoliczności dotyczącego powyższego zdarzenia, nie dają podstaw do twierdzenia, iż ta sytuacja spowodowała u powodów rozstrój zdrowia.

W dniu 25 kwietnia 2017 r. oraz 8 maja 2017 roku powodowie wspólnie odbyli kolejne podróże pociągiem należącym do (...) SA w W. pierwszą do K., a drugą do W.. W dalszym ciągu winda umożliwiająca wsiadanie do pociągu osobom niepełnosprawnym nie działała.

W ocenie Sądu pierwszej instancji powodowie nie wykazali jakie ich dobra osobiste zostały naruszone i nie udowodnili kto i w jaki sposób dokonał takiego naruszenia. Zgodnie z art. 6 kc ciężar udowodnienia przesłanek przyznania zadośćuczynienia na podstawie art. 448 kc ciąży na osobie która z danego faktu wywodzi skutki prawne. Brak było również podstaw ku zasądzeniu zadośćuczynienia na podstawie art. 445§1 kc. Powodowie nie wykazali przesłanek, które zobowiązywałyby pozwaną (...) SA w W. do zapłaty im zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, ale również nie określili na czym ta krzywda miałaby polegać, a tym bardziej nie wykazali istnienia związku pomiędzy usterką windy a rzekomo doznaną krzywdą. Powód Z. P. (1) podał jedynie, że był obiektem kpin, lecz zgromadzony materiał tego nie potwierdza.

O kosztach postępowania orzekł Sąd na podstawie art. 102 kpc, odstępując od obciążania nimi powodów. Sąd uznał, że z uwagi na materię postępowania, sytuację majątkową powodów oraz ich emocjonalne zaangażowanie, obciążanie ich kosztami postępowania nawet w nieznacznym stopniu byłoby sprzeczne z poczuciem sprawiedliwości.

Od orzeczenia zawartego w pkt. 1. wyroku apelację złożyli powodowie.

We wnioskach końcowych osobistej apelacji powodowie zarzucali, że nie zgadzają się z treścią wyroku i wnoszą o ponowne rozpoznanie sprawy i rozpatrzenie wszystkich okoliczności ponownie.

Na rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu zażalenie złożyła pozwana, wnosząc o jego zmianę poprzez zasądzenie od każdego z powodów na rzecz pozwanej kosztów postępowania w kwotach po 7 208,50 zł.

Żaląca się zarzucała obrazę przepisu postępowania, mającą istotny wpływ na wynik sprawy, a to art. 102 kpc przez jego błędne zastosowanie, gdy w sprawie nie zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek, co doprowadziło do nieobciążania powodów kosztami procesu poniesionymi przez pozwaną, pomimo przegrania przez powodów sprawy w całości.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zarówno apelacja powodów, jak i zażalenie pozwanej nie powinny odnieść skutku.

Sąd pierwszej instancji ustalił prawidłowy stan faktyczny, który Sąd Apelacyjny w całości podziela i przyjmuje za własny.

Powodowie, na podstawie przedstawionych okoliczności faktycznych, które zasadniczo nie były sporne, domagali się zasądzenia na ich rzecz zadośćuczynienia. Powołanie się powodów na doznaną krzywdę w postaci doznania stresu i utraty zdrowia powoduje konieczność rozpatrzenia żądania pod kątem dwóch przepisów kodeksu cywilnego, regulujących możliwość zasądzenia zadośćuczynienia, a to art. 445 kc w związku z art. 444§1 kc i art. 448 kc. Zgodnie z powołanymi normami w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Również w razie

naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Ustalony stan faktyczny nie dawał podstawy dla przyjęcia, że niewątpliwa niedogodność jakiej doznał powód, w postaci niemożności skorzystania ze specjalnej platformy dla osób niepełnosprawnych, spowodowała u niego oraz jego opiekuna rozstrój zdrowia czy uszkodzenie ciała, a w każdym razie nie zostało to wykazane ani nawet naprowadzone. Tym samym brak było podstaw ku zasądzeniu na rzecz powoda Z. P. (1), a ty bardziej na rzecz powoda Z. D., zadośćuczynienia za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia.

Głębszej analizy wymaga ocena roszczenia powodów pod kątem art. 448 kc, innymi słowy, w ramach oceny czy nie doszło do naruszenia dóbr osobistych.

Art. 23 kc stanowi, że dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Przedstawiony katalog dóbr osobistych nie jest zamknięty i ulega ciąglemu poszerzaniu.

Powód upatrywał naruszenia swego dobra osobistego w tym, że jako osoba niepełnosprawna, poruszająca się na wózku inwalidzkim, nie mógł skorzystać ze specjalnej platformy dla osób niepełnosprawnych, lecz zmuszony był do tego, że wnoszony był do pociągu ręcznie przez pracowników kolei. Niewątpliwie powoda spotkał duży dyskomfort. W dzisiejszych czasach, gdy wszelkie budowle, tereny oraz środki komunikacji, dostosowywane są dla osób niepełnosprawnych, nie powinno dochodzić do sytuacji, że osoba taka nie korzysta ze specjalnych urządzeń, umożliwiających w sposób dyskretny i naturalny przemieszczenie się. Tym bardziej w urządzeniach takie wyposażone winny być nowoczesne linie kolejowe, w których reklamowany jest wysoki komfort jazdy, nie mówiąc już o kosztach takiego przejazdu. Zdawać się może, że ów wysoki komfort przewidziany jest wyłącznie dla osób pełnosprawnych, bowiem powód Z. P. (1) przy wejściu do pociągu zmuszony był do poddania się obsłudze daleko odbiegającej od obecnych standardów. Zrozumieć można i też jego wstyd i zażenowanie, gdyż taka sytuacja niewątpliwie zwraca uwagę osób postronnych.

Rozumiejąc rozgoryczenie powoda Z. P. (1), Sąd Apelacyjny nie zauważa jednakże, by owa niewątpliwie niekomfortowa sytuacja doprowadziła do naruszenia dóbr osobistych któregośkolwiek z powodów. Analizując przedstawioną sytuację przyjąć należy, że dobrem osobistym, którego naruszenia upatrywali się powodowie była ich cześć, czyli dobro osobiste wprost wymienione w art. 23 kc.

Naruszenie czci, najprościej rzecz ujmując, ma miejsce w sytuacji obrażenia kogoś, upokorzenia, narażenia na pośmiewisko, przedstawienia w niekorzystnym świetle, ośmieszenia, przypisania negatywnego działania, pejoratywnego określenia czy nazwania kogoś – przykładów można mnożyć. W ocenie Sądu Apelacyjnego – mimo niewątpliwego postawienia powoda i jego towarzysza w pewnym dyskomforcie – nie doszło do naruszenia czci powoda Z. P. (1), a tym bardziej czci powoda Z. D.. Otaczające nas obecnie społeczeństwo, aczkolwiek mające nieraz wiele do zarzucenia, pozostaje już na takim poziomie, że osoba niepełnosprawna nie budzi śmiechu czy pogardy. Wyeksponowanie zatem kalectwa powoda (w sposób nieco większy niż w sytuacji gdyby korzystał on z platformy) nie spowodowało naruszenia jego czci, a tym bardziej naruszenia czci opiekuna.

Nie zostało też i wykazane, że przy wnoszeniu powoda pracownicy, czy też podróżujący, śmiali się z niego, że był narażony na drwiny. Są to jedynie twierdzenia powoda, nie poparte innymi dowodami. W szczególności nie potwierdził tego świadek Z. J. oraz powód Z. D..

Z przedstawionych względów, przy słusznej konkluzji Sądu pierwszej instancji, że nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powodów, powództwo o zasądzenie zadośćuczynienia prawidłowo uległo oddaleniu.

Oceniając zasadność zażalenia miał na uwadze Sąd Apelacyjny to, że rzeczą skandaliczną jest to, że obsługa tak luksusowego pociągu jak pendolino nie jest wyposażona w platformę dla osób niepełnosprawnych. Nowoczesne linie kolejowe, w których reklamowany jest wysoki komfort jazdy winny być wyposażone w urządzenia do obsługi osób niepełnosprawnych. Jak już zostało podniesione wyżej zdawać się może, że ów wysoki komfort przewidziany jest wyłącznie dla osób pełnosprawnych, bowiem powód Z. P. (1) przy wejściu do pociągu zmuszony był do poddania się obsłudze daleko odbiegającej od obecnych standardów. Z tego względu za słuszne uznać należy rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji, dotyczące zastosowania wobec powodów dobrodziejstwa z art. 102 kpc. Powodowie, a szczególnie powód Z. P. (1), ma prawo czuć rozgoryczenie z powodu rażących uchybień kolei, co dało mu subiektywnie usprawiedliwiony asumpt dla wytoczenia niniejszego powództwa.

Z przedstawionych względów zarówno apelacja, jak i zażalenie, winny ulec oddaleniu, a to na podstawie art. 385 kpc i art. 385 kpc w związku z art. 397§2 kpc.

Mając na uwadze wyżej poczynione uwagi odnośnie zasadności nieobciążania powodów kosztami procesu za postępowanie przed Sądem pierwszej instancji, Sąd Apelacyjny również nie obciążył powodów kosztami postępowania apelacyjnego. Orzeczenie to uzasadnia treść art. 108§1 kpc i powołanego już art. 102 kpc.

SSO Tomasz Tatarczyk SSA Ewa Jastrzębska SSA Lucyna Świdorska-Pilis